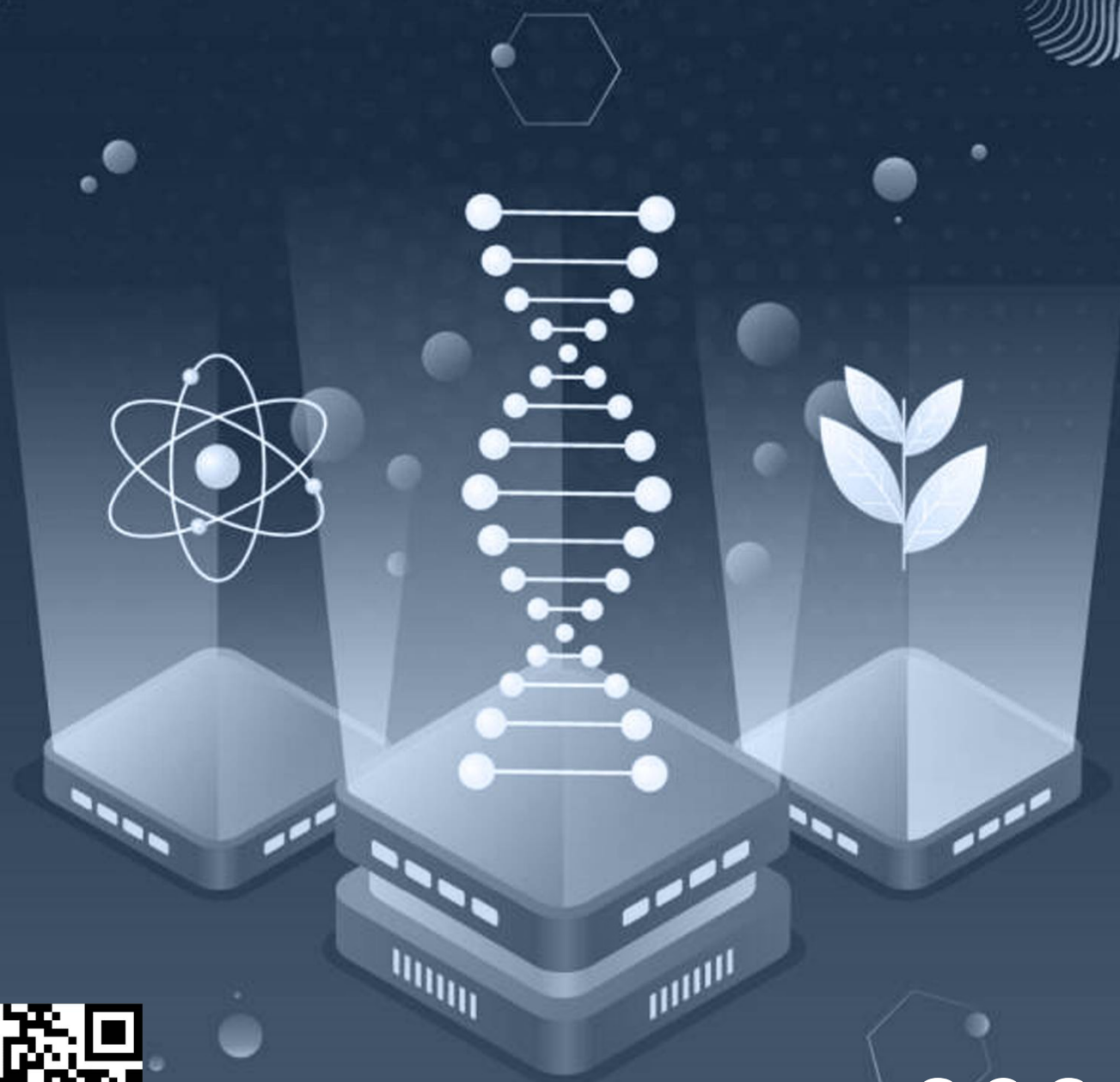

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 7 **2026**

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 7 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 4, HOMEP 7

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 7

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MA'MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№7 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-7>

Бош муҳаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош муҳаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun
Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации
основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

TARIX

- 1. Mo‘minjon Salayev Atabayevich**
BAQTRIYA HUJJATLARIDAGI TURKIY ISMLAR VA ULARNING TARIXIY TALQINI.....7
- 2. Tilovboyeva Mardona Aybekovna**
O‘RTA OSIYODA TOSH DAVRINING ILK BOSQICHI XUSUSIYATLARI.....19
- 3. Акрамова Ф.А.**
СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА В ОТНОШЕНИИ ЖЕНЩИН-РАБОТНИЦ ЛЁГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ ФЕРГАНСКОЙ ДОЛИНЫ (1946-1960 ГГ.).....22
- 4. Файзуллаев Мансур Хайруллаевич**
СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ КАРАКУЛЕВОДСТВА В ЖИВОТНОВОДЧЕСКИХ КОМПЛЕКСАХ ЮЖНОГО УЗБЕКИСТАНА И ЕЁ СИСТЕМНЫЕ ПРОБЛЕМЫ (1960-1980 ГГ.).....30
- 5. Berdiyev Abduvali Abdug‘aniyevich**
QO‘NG‘IOTLAR SULOLASI DAVRIDA XIVA XONLIGINING TASHQI SIYOSIY ALOQALARI: SHAKLLANISHI, YO‘NALISHLARI VA TARIXIY AHAMIYATI.....37
- 6. Berdiyev Abduvali Abdug‘aniyevich**
XVIII-XIX ASRLARDA XIVA XONLIGINING ERON VA ROSSIYA BILAN DIPLOMATIK VA IJTIMOY-SIYOSIY MUNOSABATLARI.....47
- 7. Matniyozov Sarvarbek Sanatbek o‘g‘li**
“XORAZM OKRUGIDA YIRIK MEHNATSIZ XO‘JALIKLARNI TUGATISH TO‘G‘RISIDA”GI DEKRETNING TAHLILI.....56
- 8. Kenjayev Hasan Atanazarovich**
XV-XVI ASRLARDA SAROY KUTUBXONASINI BOSHQARISH AMALIYOTI: “BADOYE’ UL-VAQOE” ASARIDAGI MANSHUR MISOLIDA.....64
- 9. Қадамбаев III.**
ЎРТА ЗАРАФШОНДА ТОШ ДАВРИ ТУРАР-ЖОЙЛАРИНИ ЎРГАНИЛИШ ТАРИХИ.....70
- 10. Matkarimova Nazokat Maksudovna, Matnazarova Dilorom Radjabbaevna**
XORAZMLIKLARNING AN‘ANAVIY MADANIYATIDA OILA VA OILAVIY ETIKET.....73

IQTISOD

- 1. Radjabova Mavluda Ergash Qizi**
MINTAQADA QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARINING EKSPORT SAMARADORLIGINI OSHIRISH XORIJ MAMLAKATLARI TAJRIBASI VA O‘ZBEKISTON SHAROITIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI.....77
- 2. Хусаинов Джахонгир Баходирович, Мухаммадсолиев Миродилжон Мирзохид угли**
КАСКАДНО-ЦИКЛИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМ РИСКОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ.....84

3. Matyakubov Umidjon Raximovich, Qodirova Dilfuza Sodiqjon qizi, Kodirova Feruza Sodiqjonovna	
TURIZM XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING OBYEKTIV ZARURLIGI VA AHAMIYATI: STATISTIK TAHLIL VA KONSEPTUAL MODEL ASOSIDA.....	89

FILOLOGIYA

1. Adizova Surayyo Abduxoligovna	
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KOGNITIV TERMINOLOGIYANING SHAKLLANISH TAMOIYILLARI (TIBBIY TERMINLAR MISOLIDA).....	97
2. Shoymardanova Dilfuza Baxtiyorovna	
ERKIN VOHIDOV ASARLARIDA SINTAKTIK PARALLELIZM VA POETIK INDIVIDUALLIK.....	103
3. Khudoyshekur Makhmudov	
TOURISM DISCOURSE AS AN OBJECT OF LINGUISTIC RESEARCH: A COMPARATIVE LINGUISTICS PERSPECTIVE.....	107

PEDAGOGIKA

1. Sh.E.Yakubova	
“OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABA QIZLAR IJTIMOIIY FAOLLIGINI KOMPETENTLIK ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI”..	112
2. Kalandarova Madina Baxadirovna	
IJTIMOIIY QO'LLAB-QUVVATLASHNING TUG'RUQDAN KEYINGI DAVRDAGI AYOLLAR HAYOT SIFATI BILAN BOG'LIQLIGI.....	116
3. Kasimova Xulkar Atabayevna	
NOGIRON FARZANDLI TURLI YOSHDAGI ONALARNING PSIXOLOGIK FAROVONLIGI VA EMOTSIONAL O'ZINI-O'ZI NAZORAT QILISH O'RTASIDAGI KORRELYATSION BOG'LANISHLAR.....	120
4. Абибуллаев Арсен Редванович	
ОСОБЕННОСТИ ВОССТАНОВИТЕЛЬНЫХ ПРОЦЕДУР СЕМИБОРОК В СТРУКТУРЕ ТРЕНИРОВОЧНОГО И СОРЕВНОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА.....	124
5. Шарипова Мадина	
ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ АДАПТАЦИИ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА ДУАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ К СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	129
6. Pulatova Zulfiya Abduazizovna	
OLIIY HARBIY TA'LIM DA KURSANTLARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI BAHOLASH METODIKASINI HKT-INDEKSI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	136
7. Xasanboyev Javohir	
O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIDA JADID PEDAGOGIKASIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	145

Kasimova Xulkar Atabayevna

Ma'mun universiteti psixologiya kafedrası dotsenti, PhD

E mail: x.a.kasimova@gmail.com

**NOGIRON FARZANDLI TURLI YOSHDAGI ONALARNING PSIXOLOGIK
FAROVONLIGI VA EMOTSIONAL O'ZINI-O'ZI NAZORAT QILISH O'RTASIDAGI
KORRELYATSION BOG'LANISHLAR** <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.21980130>**Annotatsiya.**

Maqolada nogiron farzandli turli yoshdagi onalarning psixologik farovonligi bilan emotsional holatlarda, faoliyatda va ijtimoiylashuv jarayonida o'zini-o'zi nazorat qilish ko'rsatkichlari o'rtasidagi korrelyatsion bog'lanishlar o'zini belgilash nazariyasi va shaxs regulatsiyasi kontseptsiyalari asosida tahlil qilingan. Avtonomiya emotsional nazorat bilan, muhitni boshqarish faoliyatdagi nazorat bilan, ijobiy munosabatlar va shaxsiy o'sish esa ijtimoiylashuvdagi nazorat bilan musbat yo'nalishda ahamiyatli bog'langanligi aniqlandi.

Kalit so'zlar: psixologik farovonlik, emotsional o'zini-o'zi nazorat qilish, faoliyatdagi nazorat, ijtimoiylashuv, nogiron farzand.

Аннотация

В статье анализируются корреляционные связи между психологическим благополучием и показателями эмоционального, деятельностного и социального самоконтроля у матерей, воспитывающих детей с ограниченными возможностями. Установлено, что автономия положительно коррелирует с эмоциональным самоконтролем, управление средой с самоконтролем в деятельности, а позитивные отношения и личностный рост с самоконтролем в общении.

Ключевые слова: психологическое благополучие, эмоциональный самоконтроль, самоконтроль в деятельности, социализация, ребёнок с инвалидностью.

Abstract

The article analyzes correlations between psychological well-being and indicators of emotional, activity-related, and social self-control in mothers raising children with disabilities. Autonomy positively correlated with emotional self-control, environmental mastery with self-control in activity, and positive relations and personal growth with self-control in socialization.

Keywords: psychological well-being, emotional self-control, activity self-control, socialization, child with disability.

Kirish. Nogiron farzand tarbiyasi onadan nafaqat emotsional barqarorlikni, balki keskin vaziyatlarda o'z xatti-harakatlarini ongli tartibga solish, kundalik faoliyatni izchil tashkil etish va ijtimoiy muloqotda vazminlikni saqlash qobiliyatini ham talab etadi. Emotsional o'zini-o'zi nazorat qilish bu ona hissiyotga berilib ketmasdan, vaziyatni anglagan holda farzand ehtiyojlarini inobatga

olib harakat qilish salohiyati bo'lib, u psixologik farovonlikning amaliy ifodasi sifatida namoyon bo'ladi. Shu bois psixologik farovonlik tarkibiy qismlarining o'zini-o'zi nazorat qilishning uch shakli emotsional, faoliyatdagi va ijtimoiylashuv jarayonidagi nazorat bilan qanday bog'lanishini ilmiy jihatdan aniqlash nogiron farzandli onalarga ko'rsatiladigan psixologik yordamning amaliy yo'nalishlarini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism. O'zini-o'zi nazorat qilish muammosi psixologiyada ixtiyoriy jarayonlar va shaxs regulatsiyasi nazariyalari doirasida keng o'rganilgan. R.M. Ryan va E.L. Desining o'zini belgilash nazariyasi (Self-Determination Theory) ga ko'ra, insonning uchta tug'ma psixologik ehtiyoji kompetentlik, avtonomiya va bog'liqlik qondirilganda uning o'z-o'zini boshqarish va farovonlik darajasi yuqori bo'ladi; aksincha, bu ehtiyojlar bostirilganda motivatsiya va ruhiy salomatlik pasayadi [1]. Ushbu nazariya shaxsning avtonom pozitsiyasi qanchalik mustahkam bo'lsa, uning o'z hissiyotlari va xatti-harakatlarini ongli boshqarish salohiyati shunchalik yuqori bo'lishini nazariy jihatdan asoslaydi.

K. Riff o'z konseptual modelida avtonomiya va muhitni boshqarish omillarini shaxsning o'z hayoti ustidan nazorat hissi bilan bevosita bog'liq tarkibiy qismlar sifatida belgilaydi [2]. Rossiyalik psixolog L.V. Kulikov ishlarida shaxsning sog'lig'i va subyektiv farovonligi uning o'z-o'zini tartibga solish va psixogigiena ko'nikmalari bilan uzviy bog'liqligi ko'rsatilgan, xususan, ichki nazorat mexanizmlari rivojlangan shaxslarda ruhiy barqarorlik yuqoriroq namoyon bo'lishi ta'kidlangan [3].

D.A. Leontyev, L.A. Aleksandrova va A.A. Lebedeva tomonidan Moskva shahar psixologik-pedagogika universiteti negizida o'tkazilgan qiyosiy tadqiqotda inklyuziv ta'lim sharoitidagi nogironligi bo'lgan talabalarining psixologik bardoshlilik resurslari va mexanizmlari tahlil qilingan. Natijalarga ko'ra, nogironligi bo'lgan talabalarining o'zini-o'zi nazorat qilish va o'z-o'zini boshqarish resurslari sog'lom tengdoshlarinikiga qaraganda o'ziga xos tuzilishga ega bo'lib, ular ko'pincha ichki lokus-nazorat va maqsadga yo'naltirilgan qat'iyatlilikka ko'proq tayanadi, bu esa cheklangan tashqi imkoniyatlar sharoitida ichki nazorat mexanizmlarining kompensatsion ahamiyatini oshirishini ko'rsatadi [4]. Ushbu tadqiqot natijasi nogiron farzand tarbiyalayotgan onalarda ham o'xshash kompensatsion mexanizmning ishlashi mumkinligini taxmin qilish imkonini beradi.

D.A. Leontyev, A.A. Lebedeva va T.A. Silantyevaning 2015-yilda «Культурно-историческая психология» jurnalida chop etilgan tadqiqotida ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning nogironligi bo'lgan shaxslar resurslar tizimidagi o'rni va vazifalari tahlil qilingan. Mualliflar ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni shaxsning shaxsiy psixologik resurslari bilan uzluksiz o'zaro bog'liqlikda bo'lgan tashqi resurs sifatida talqin qilib, uning asosiy o'ziga xosligi shaxsning o'zi faol ishtirok etishini, ya'ni og'ir hayotiy vaziyatni mustaqil yengishga yo'naltirilgan faollikni taqozo etishida ko'rsatgan [5]. Bunday faol, o'z-o'zini nazorat qiluvchi pozitsiya jismoniy resurslar tanqis bo'lgan sharoitda, xususan nogironlik holatida, ijtimoiy makro va mikromuhit resurslarining ahamiyatini yanada oshirishi ta'kidlangan.

A. Sameroffning transaksion rivojlanish modeliga ko'ra, bola va uni tarbiyalovchi shaxs o'rtasidagi munosabat ikki tomonlama, doimiy ta'sir jarayoni bo'lib, onaning o'z-o'zini nazorat qilish darajasi farzand bilan o'zaro munosabat sifatiga, bu esa o'z navbatida onaning psixologik holatiga qayta ta'sir ko'rsatadi [6]. Bu nazariya nogiron farzand tarbiyasi kontekstida onaning o'zini boshqarish salohiyati nafaqat ichki, balki interaktiv jarayon ekanligini ko'rsatadi. R.S. Lazarus va S. Folkmanning stress va koping nazariyasida emotsiyaga yo'naltirilgan kurashish strategiyalari, xususan o'z hissiyotlarini ongli tartibga solish, uzoq muddatli stress sharoitida shaxsning ruhiy resurslarini saqlab qolishning muhim mexanizmi sifatida talqin qilinadi [7].

S. Koen va T. Uillsning ijtimoiy qo'llab-quvvatlash bo'yicha tadqiqotida yaqin insonlar bilan ijobiy munosabatlar shaxsning ijtimoiy vaziyatlarda o'zini nazorat qilish salohiyatini kuchaytiruvchi muhim resurs ekanligi ko'rsatilgan [8].

Shuningdek, D.A. Leontyev va hammualliflarining tadqiqotlari [4, 5] asosan nogironligi bo'lgan shaxslarning o'zlaridagi resurslarga qaratilgan bo'lib, ularni tarbiyalayotgan ota-onalar, xususan onalarning o'zini-o'zi nazorat qilish resurslariga alohida e'tibor qaratilmagan. Bu holat

mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligini yana bir bor asoslaydi va quyida keltirilgan empirik natijalarning amaliy ahamiyatini kuchaytiradi.

Muhokama va natijalar. Tadqiqotda K. Riffning “Psixologik farovonlik shkalasi” [2] hamda “Emotsional holatlarda o‘zini-o‘zi nazorat qilishni namoyon bo‘lishini o‘rganish metodikasi” (n=80) qo‘llanilgan, natijalar Pirson korrelyatsiya koeffitsienti asosida tahlil qilingan.

K. Riffning “Psixologik farovonlik shkalasi” hamda “Emotsional holatlarda o‘zini-o‘zi nazorat qilishni namoyon bo‘lishini o‘rganish metodikasi” o‘rtasidagi korrelyatsion bog‘lanishlar tahlili (n=80)

№	Omillar	Emotsional holatlarda o‘zini o‘z-nazorat qilish	Faoliyatda o‘z-o‘zini nazorat qilish	Ijtimoiylashuv jarayonida o‘z-o‘zini nazorat qilish
1	O‘zini qabul qilish	0,12	0,38*	0,15
2	Ijobiy munosabatlar	0,14	0,11	0,44**
3	Avtonomiya	0,47**	0,10	0,12
4	Muhitni boshqarish	0,19	0,46**	0,16
5	Hayotiy maqsadlar	0,13	0,13	0,30*
6	Shaxsiy o‘shish	0,35**	0,37**	0,34**

“Avtonomiya” bilan “emotsional holatlarda o‘z-o‘zini nazorat qilish” o‘rtasida eng kuchli musbat bog‘lanish qayd etilgan ($r=0,47$; $p\leq 0,01$): ona o‘z hayotiy qarorlarini mustaqil qabul qilgani sari, farzand parvarishi jarayonidagi keskin hissiy holatlarni tartibga solish imkoniyati kuchayadi. Bu natija R.M. Ryan va E.L. Desining o‘zini belgilash nazariyasi [1] bilan to‘g‘ridan-to‘g‘ri mos keladi: avtonomiya ehtiyoji qondirilgan shaxsda o‘z-o‘zini ongli boshqarish resurslari kuchliroq faollashadi. “Muhitni boshqarish” bilan “faoliyatda o‘z-o‘zini nazorat qilish” o‘rtasida ham ahamiyatli musbat bog‘lanish aniqlangan ($r=0,46$; $p\leq 0,01$): hayotiy sharoitlarni tartibga sola oladigan onalar kundalik vazifalarni rejasiz emas, ongli ketma-ketlik asosida bajaradi, bu esa A. Sameroffning transaksion modeli [6] asosida onaning tashqi muhitni tashkil etish salohiyati uning faoliyatidagi izchillikka ijobiy “qayta ta’sir” ko‘rsatishi bilan izohlanadi.

“Ijobiy munosabatlar” bilan “ijtimoiylashuv jarayonida o‘z-o‘zini nazorat qilish” o‘rtasida ahamiyatli musbat bog‘lanish mavjud ($r=0,44$; $p\leq 0,01$): yaqinlaridan qo‘llab-quvvatlanayotganini his qilgan ona muloqotdagi noqulay savollar va ijtimoiy bosimga nisbatan vazminroq munosabat bildiradi. Bu natija D.A. Leontyev, A.A. Lebedeva va T.A. Silanteyevaning ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash shaxs resurslarini kuchaytiruvchi tashqi omil ekanligi haqidagi xulosasi [5] hamda S. Koen va T. Uillsning ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash nazariyasi [8] bilan uyg‘undir: ijtimoiy tayanch shaxsning ijtimoiy vaziyatlarda o‘zini nazorat qilish resurslarini kuchaytiradi. “Shaxsiy o‘shish” omili esa o‘zini-o‘zi nazorat qilishning barcha uch shakli bilan ham ahamiyatli musbat bog‘langan (emotsional: $r=0,35$; faoliyatdagi: $r=0,37$; ijtimoiylashuvdagi: $r=0,34$; barchasi $p\leq 0,01/0,05$), bu esa D.A. Leontyev, L.A. Aleksandrova va A.A. Lebedeva tadqiqotida [4] ko‘rsatilgan ichki resurslarning kompensatsion ahamiyati g‘oyasi bilan mos keladi.

“O‘zini qabul qilish” bilan “faoliyatda o‘z-o‘zini nazorat qilish” ($r=0,38$; $p\leq 0,05$) va “hayotiy maqsadlar” bilan “ijtimoiylashuvdagi nazorat” ($r=0,30$; $p\leq 0,05$) o‘rtasida ham statistik ahamiyatli, biroq nisbatan sustroq bog‘lanishlar aniqlangan. Bu natijalar L.V. Kulikovning [3] psixogigiena kontseptsiyasiga mos ravishda, shaxsning o‘ziga nisbatan ijobiy munosabati uning amaliy faoliyatdagi tartib-intizomini bilvosita mustahkamlashini ko‘rsatadi.

Tahlil natijalari psixologik farovonlikning har bir tarkibiy qismi o‘zini-o‘zi nazorat qilishning ma’lum bir shakli bilan alohida bog‘lanishini ko‘rsatadi: avtonomiya emotsional nazorat bilan, muhitni boshqarish faoliyatdagi nazorat bilan, ijobiy munosabatlar ijtimoiy nazorat bilan. Bu tabaqalashgan bog‘lanish modeli R.M. Ryan va E.L. Desi nazariyasidagi [1] uchta mustaqil

psixologik ehtiyoj (avtonomiya, kompetentlik, bog'liqlik) g'oyasi bilan nazariy jihatdan izchildir: har bir ehtiyoj o'zini-o'zi nazorat qilishning tegishli shakli orqali qondiriladi. Bu, o'z navbatida, nogiron farzandli onalarga ko'rsatiladigan psixologik yordamni yaxlit emas, balki har bir omilga yo'naltirilgan tarzda tashkil etish samaraliroq bo'lishini asoslaydi. Bunday individuallashtirilgan yondashuv D.A. Leontyev va hammualliflari [4, 5] ilgari surgan ichki resurslar va tashqi ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni birgalikda rivojlantirish g'oyasi bilan ham mos keladi.

Alohida ta'kidlash lozimki, "shaxsiy o'sish" omilining o'zini-o'zi nazorat qilishning barcha uch shakli bilan bog'langanligi uni psixologik yordam dasturlarida "universal kalit" sifatida qo'llash mumkinligini ko'rsatadi: shaxsiy o'sishga yo'naltirilgan mashg'ulotlar bir vaqtning o'zida emotsional, faoliyat va ijtimoiy nazorat sohalariga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bu xulosa R.S. Lazarus va S. Folkman [7] nazariyasining D.A. Leontyev va hammualliflari [4] topilmalari bilan birgalikdagi talqinidan kelib chiqadi.

Xulosa va takliflar. Amaliyotga tadbqiq etish uchun quyidagilar tavsiya etiladi: R.M. Ryan va E.L. Deci nazariyasi [1] asosida onalarda avtonomiyani mustahkamlash orqali emotsional o'zini-o'zi nazorat qilish ko'nikmalarini, A. Sameroff modeliga [6] muvofiq muhitni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish orqali faoliyatdagi izchillikni, D.A. Leontyev, A.A. Lebedeva va T.A. Silanteyevaning ijtimoiy qo'llab-quvvatlash kontseptsiyasiga [5] hamda S. Koen va T. Uillsning buferlik gipotezasiga [8] asoslanib ijobiy shaxslararo munosabatlarni qo'llab-quvvatlash orqali esa ijtimoiylashuv jarayonidagi vazminlikni oshirishga qaratilgan maxsus mashg'ulotlar tizimini joriy etish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ryan R.M., Deci E.L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being // *American Psychologist*. 2000. Vol. 55(1). P. 68–78.
2. Ryff C.D. Psychological well-being in adult life // *Current Directions in Psychological Science*. 1995. Vol. 4(4). P. 99–104.
3. Куликов Л.В. Здоровье и субъективное благополучие личности // *Психология здоровья* / Ред. Г.С. Никифоров. СПб.: Изд-во СПбГУ, 2000. С. 405–442.
4. Леонтьев Д.А., Александрова Л.А., Лебедева А.А. Специфика ресурсов и механизмов психологической устойчивости студентов с ОВЗ в условиях инклюзивного образования // *Психологическая наука и образование*. 2011. № 3. С. 80–94.
5. Леонтьев Д.А., Лебедева А.А., Силантьева Т.А. Место и функции социальной поддержки в структуре личностных ресурсов лиц с ограниченными возможностями здоровья // *Культурно-историческая психология*. 2015. Т. 11, № 3. С. 120–134. DOI: 10.17759/chp.2015110311.
6. Sameroff A.J. *The Transactional Model of Development: How Children and Contexts Shape Each Other*. Washington, DC: American Psychological Association, 2009. 290 p.
7. Lazarus R.S., Folkman S. *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer, 1984. 445 p.
8. Cohen S., Wills T.A. Stress, social support, and the buffering hypothesis // *Psychological Bulletin*. 1985. Vol. 98(2). P. 310–357.

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorda ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].